

สังคมไทย รับผิดชอบต่อจริง
ทำผิด ไม่ต้องติดคุก แต่ใช้โทษปรับแทน

ผศ.นพดล ปกรณ์นิมิตดี
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ 25 กันยายน 2553

เมื่อไม่นานนี้ ผู้เขียนได้รับชมรายการในสื่อโทรทัศน์ โดยมีนักวิชาการท่านหนึ่ง ที่ออกมากล่าวถึงเรื่องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย โดยมีข้อเสนอให้ปลดล็อก ปฎิรูประบบยุติธรรมทางอาญา แก้ปัญหาคดีล้น-นักโทษล้นคุก โดยชี้ว่า ถึงเวลาแก้ไขโทษปรับสูงสุดตามกฎหมาย ให้ขึ้นตามเงินเฟ้อ โดยเชื่อจะป้องปรามการทำผิด-ฝ่าฝืนกฎหมายได้นั้น

จากการรับฟังความคิดเห็นและทัศนคติดังที่ปรากฏในรายการที่มีการเผยแพร่ทางสื่อไปแล้วนั้น ในฐานะนักกฎหมายและนักวิชาการ อันมีความเคารพต่อความคิดเห็นของท่าน และด้วยความเคารพอย่างแท้จริงต่อความคิดเห็นในทางวิชาการ ที่อาจเห็นแตกต่างกัน ก็อดไม่ได้ที่จะขอร่วมด้วยช่วยคิดทั้งเห็นด้วยและไม่สบายใจในประเด็นนี้ เท่าที่พอจะให้ความเห็นได้ และขออนุญาตมองต่างมุม ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็ได้

เมื่อกกล่าวถึงโทษจำคุก หรือโทษปรับนั้น ก่อนอื่น ต้องทำความเข้าใจก่อนว่า โทษจำคุก หรือปรับนั้น เป็นโทษทางอาญา ที่ปรากฏเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเท่านั้น

โดยมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ 1. ประหารชีวิต 2. จำคุก 3. กักขัง 4. ปรับ 5. ริบทรัพย์สิน

จุดประสงค์ในการลงโทษทางอาญา นั้น มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ทฤษฎีด้วยกัน กล่าวคือ

1. ทฤษฎีเด็ดขาด (absolute theory)
2. ทฤษฎีสัมพัทธ์ (relative theory)

ทฤษฎีเด็ดขาด ถือว่า การที่กฎหมายอาญาบัญญัติให้ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ก็เพราะเหตุที่ได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอย่างเดียว กล่าวคือจะต้องมีการลงโทษเพื่อให้มีการตอบแทนแก่คนที่ถูกต้องต่อผู้กระทำความผิด (หยุด แสงอุทัย, 2540:249)

ทฤษฎีสัมพัทธ์

ในส่วนที่เกี่ยวข้องแก่จุดประสงค์ของการลงโทษ ทฤษฎีสัมพัทธ์ไม่ได้พิจารณาในแง่การกระทำความผิด แต่ได้พิจารณาในแง่ที่ว่าควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์และโดยเหตุนี้การ

ลงโทษ จึงต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดกับเพื่อนมนุษย์อื่นๆ โทษนั้นควรจะมีผลเป็นการ
กระทำให้ผู้กระทำความผิดหวาดกลัว ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี หรือทำให้สังคม
ปลอดภัยจากการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันขัดขวางมิให้มีการกระทำความผิด
เกิดขึ้นอีก (หยุด แสงอุทัย,2540:251)

ฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การลงโทษทางอาญา ตามกฎหมายนั้นมีวัตถุประสงค์หลัก
ในการลงโทษ ผู้กระทำความผิด ให้เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดตามกฎหมาย ซึ่งหากวันใด
เมื่อใดตนได้กระทำความผิด ตนอาจจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

วัตถุประสงค์ในการลงโทษ กับเรื่องของการใช้เงินเพื่อการรักษาความเป็นกฎหมาย ใน
การลงโทษผู้กระทำความผิด จึงควรน่าจะเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาแยกออกจากกัน

การลงทุนด้านงบประมาณของประเทศ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ในการ
ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น แน่นนอน ถ้ามีผู้กระทำความผิดจำนวนมาก ตัวเลขของจำเลยที่อาจถูก
ลงโทษจำคุก ก็อาจมีตัวเลขที่สูงขึ้นด้วยในทางเดียวกัน อันส่งผลต่อ ระบบราชทัณฑ์ เรือน
จำต้องรองรับจำนวนนักโทษมากขึ้น ต้องใช้เงินงบประมาณของประเทศจำนวนมากต่อเรื่อง
เหล่านี้

ปัญหาคนล้นคุก จึงควรแก้ด้วยวิธีการมิให้คนทำผิดกฎหมาย มากกว่าที่จะคิดเสียขาย
เงินทองในการลงโทษผู้กระทำความผิด การที่มองว่ามีนักโทษล้นคุก ส่งผลเสียต่อการใช้จ่าย
งบประมาณแผ่นดินนั้น

ในทางกลับกัน เราจะมองอีกด้านหนึ่งได้ไหมว่า การใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน เป็น
การใช้เพื่อเยียวยา รักษา ฟื้นฟู และปรับสภาพจิตใจของนักโทษ ให้สามารถกลับตนเป็นคนดี
หลังจากกลับคืนสู่สังคมแล้ว สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม

การลงทุน เพื่อสร้างคน การลงทุนเพื่อสร้างอนาคตใหม่ให้กับคนที่หลงผิด การลงทุน
เพื่อให้คนเกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง การลงทุนเพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดีในการอยู่ร่วมกันของ
คนในสังคม สังคมควรรู้สึก เสียขายเงินทองที่ต้องสูญเสียไปกับสิ่งต่างๆเหล่านี้ หรือ.....?

ในฐานะนักกฎหมายรู้สึกตกใจ กับความคิดที่ว่า ถ้าสมมตินักโทษที่ถูกจำคุกมีอยู่
100,000 คน คนเหล่านี้ถ้าไม่ต้องถูกติดคุก ก็จะสามารถไปหาเงินได้คิดเท่ากับค่าจ้างแรงงาน
ถ้าสมมติ วันหนึ่ง 140 บาท คนเหล่านี้ สามารถสร้างรายได้ต่อวัน 14,000,000 บาท เป็นต้น

เพราะถ้าคิดอย่างนี้ คิดโดยใช้เงินเป็นตัวตั้ง มองความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่รู้ว่า
จะได้จริงหรือเปล่า เป็นตัวตั้ง โดยละเลยต่อความสูญเสียบรรทัดฐานแห่งการเป็นคนดีของสังคม
จะเป็นความคิดที่ถูกต้องหรือไม่ถูก ก็ยังน่าสงสัย

เงินทองเสียไป ก็หาใหม่ได้ แต่นิสัยคนถ้าเสียไป หรือจิตใต้สำนึกของคนที่ยังเสียไป ถ้า
เสียไปแล้ว ก็อาจเสียไปเลยก็ว่าได้ คิดนิสัยใจโกงอันมาจากความทะเยอทะยาน ก็อาจเสพติดไปทั้ง
ตลอดชีวิต

คนที่ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง หากไม่ยอมติดคุก ก็ต้องหนีไปตลอดชีวิต แต่หากติดคุก วันหนึ่งเมื่อกลับมาสู่สังคม ถ้าเขาสามารถกลับตนเป็นคนดีได้แล้ว ผู้คนในสังคมบางส่วนที่ไม่ยอมรับเขาต่างหากที่มีปัญหา มิใช่เพราะการลงโทษโดยการจำคุก ที่ไปสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับคนที่เคยติดคุกเหล่านี้

คนที่ทำผิด ส่วนใหญ่ยอมรู้อยู่ในใจแล้วว่า สิ่งที่ทำนั้นผิด ไม่ว่าจะเป็นการทุจริตเชิงนโยบาย หรือไม่นโยบายฆ่าคนตาย ลักทรัพย์ และอื่นๆ แต่จะด้วยความขาดสติ หรือความมั่นใจที่ผิดๆของตน เมื่อถูกจับ ถูกลงโทษ และต้องลำบากจากการถูกจองจำ ก็ต้องเป็นสิ่งที่จำต้องยอมรับ

โทษทางอาญา ตามกฎหมายนั้น ลดหลั่นตามกันลงมา ตั้งแต่โทษประหารชีวิต จนถึงปรับทรัพย์สิน ซึ่งโทษประหารชีวิตถือว่าหนักที่สุด รองลงมาคือจำคุก และรองลงมาคือ การปรับความหนักเบาของโทษขึ้นอยู่กับความผิดที่ก่อ ถ้าความผิดร้ายแรง เช่น ฆ่าผู้อื่น ตามมาตรา 288 ของประมวลกฎหมายอาญา โทษก็ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ความผิดที่ไม่หนักหนาอะไรแก่สังคมมากนัก เช่นความผิดลหุโทษ ส่วนใหญ่จะเป็นโทษปรับอย่างเดียวอยู่แล้ว ฉะนั้นการร่างกฎหมายที่ผ่านมา เข้าใจว่าน่าจะได้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีบทลงโทษทางอาญา กรณีจำคุก หรือระดับของการวางโทษที่ควรจะเป็นอยู่แล้ว

แต่แน่นอนส่วนหนึ่งก็เห็นด้วยกับปรับเปลี่ยนอัตราโทษปรับในกฎหมาย ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ ณ ปัจจุบัน บางฐานความผิดที่ไม่ควรเอาคนเข้าคุก ก็เห็นด้วยถ้าจะต้องมีการแก้ไข

แต่ถ้าจะเน้นว่า ควรจะต้องลงโทษด้วยการปรับเป็นหลัก เพื่อเป็นการหาเงินเข้ารัฐ มากกว่าเสียเงินดูแลนักโทษ เอาเงินจากกระเป๋าผู้ทำผิดมาเป็นของรัฐ ก็น่าจะเป็นความคิดที่อาจก่อให้เกิดความไม่สบายใจอยู่บ้าง

ในส่วนหนึ่งเห็นด้วยกับการประยุกต์เอาความคิดทางเศรษฐศาสตร์ มาประสานกับหลักนิติศาสตร์ แต่การเอาหลักวิชาทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในกฎหมาย น่าจะเป็นการนำมาใช้เพื่อเติมเต็มการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความยุติธรรม และความถูกต้อง อันผู้คนในสังคมยอมรับได้

ท้ายสุดนี้ ก็เห็นด้วยกับนักกฎหมายอาวุโสบางท่าน ที่มองว่า คนรวยอาจได้ประโยชน์ หรืออาจยอมเสียเงิน เพื่อแลกกับการติดคุก การทุจริต ควรถูกลงโทษโดยการจำคุกหรือไม่ เป็นสิ่งที่น่าคิดต่อ แต่ถ้าวันไหนสังคมไทยยอมรับได้ว่า โทษปรับสามารถแทนโทษจำคุก ผู้คนยังจะเกรงกลัวต่อกฎหมายกันอีกหรือไม่ ทางออกที่น่าจะดีที่สุดสำหรับสังคมไทย คือถ้ากลัวติดคุก ก็ช่วยกันอย่าทำผิดกฎหมาย เพื่อจะได้ไม่ต้องหนีหน้าผู้คนไปทั้งชีวิต จริงไหมครับ